

DREPTUL PENAL SUB ASEDIUL INFLAȚIEI LEGISLATIVE: CRIZĂ DE POLITICĂ PENALĂ SAU SIMPTOM AL POPULISMULUI LEGISLATIV?

Vlad-Nicolas **Ulici***

I. INTRODUCERE

4

Perioada 2023-2025 a fost caracterizată de mediatizarea accentuată a fenomenelor infracționale, fiind evidențiate, pe de o parte, fenomene emergente (folosirea inteligenței artificiale în conduita infracțională) și fenomene persistente, pe de altă parte (violența domestică).

În contextul unei societăți profund radicalizate, evenimentele tragice recente, cum ar fi folosirea inteligenței artificiale pentru crearea unor deepfake-uri cu caracter pornografic, violențe domestice care au avut ca rezultat moartea unor femei, fotografierea unor persoane în spațiul public și distribuirea acestora pe diferite forumuri cu tentă sexuală, au ridicat următoarea întrebare –, există lacune legislative din perspectiva dreptului penal sau o incapacitate a statului de a pune în aplicare normele deja existente?

O astfel de dilemă nu poate fi dezbătută pe larg în cuprinsul unei analize succinte, fapt pentru care acest editorial își propune să prezinte o simplă concluzie preliminară. Astfel, radicalizarea conduce spre o disipare a nuanțelor, iar dreptul penal văzut într-o formă alb-negru pierde din vedere multitudinea de nuanțe de gri existente și absolut necesare într-un stat de drept. Cu alte cuvinte, tendința legiuitorului este de a crea o inflație legislativă, scopul scăderii ratei criminalității fiind adesea ignorat.

II. RĂSPUNSUL LEGISLATIVULUI LA EVENIMENTELE PETRECUTE ÎN PERIOADA 2023-2025

Prin mediatizarea acestor conduite periculoase, în contextul electoral din această perioadă, o serie de parlamentari au propus incriminarea expresă a acestora. Relevant pentru această discuție este Proiectul de

* Vlad-Nicolas Ulici este avocat specializat în drept penal, membru al Baroului Cluj și absolvent al studiilor de master în „Științe penale și criminalistică” din cadrul Facultății de Drept a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Poate fi contactat la adresa de e-mail av.ulicivlad@gmail.com.

Lege PL-x nr. 471/2023¹⁾. De asemenea, în România poate fi observat un trend ascendent când vine vorba de susținerea incriminării exprese a femicidului (sau feminicidului).

După cum se poate observa, tendința legiuitorului este spre incriminarea expresă a oricărei conduite reieșite în urma unui eveniment traumatic pentru societate. Or, este acest demers benefic pentru politica penală a statului sau este un simplu simptom al populismului legislativ?

III. CRIZĂ DE POLITICĂ PENALĂ SAU SIMPTOM AL POPULISMULUI LEGISLATIV?

În literatura de specialitate²⁾ se vorbește despre „populismul penal”, acesta fiind definit ca urmărirea unui set de politici penale pentru a câștiga voturi, și nu pentru a reduce rata criminalității sau pentru a promova justiția.

Problema supusă analizei poate fi încadrată cu ușurință în acest concept. Astfel, este util a analiza succint, cu titlu de exemplu, Proiectul de Lege PL-x nr. 471/2023, a cărui formă după amendamentele³⁾ aduse de către Comisia pentru tehnologia informației și comunicațiilor și Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă își propune să incrimineze crearea, realizarea, difuzarea sau distribuirea conținutului tip deepfake, în situația în care conținutul nu este însoțit de un avertisment redat pe cel puțin 10% din suprafața expunerii și pe toată durata difuzării respectivului conținut vizual sau de un mesaj sonor la începutul și la finalul conținutului audio: „Acest material conține ipostaze imaginare”.

Poate o astfel de modificare legislativă să acopere conduitele expuse *supra*? Categorical! Dar, în același timp, acest proiect conduce la incriminarea unor conduite lipsite de pericolozitate (de ex., modificarea unui fișier video cu un prieten cu titlu de glumă) sau la neconcordanțe evidente între normele de natură penală.

Totodată, crearea unor astfel de materiale sunt deja pedepsite⁴⁾ de art. 325 C.pen. (falsul informatic) și art. 374 C.pen. (pornografia infantilă) în situația creării unor imagini intime cu unele persoane, dacă există scopul de a crea aparența că acest conținut este real sau în cazul în care sunt produse materiale cu caracter pornografic cu minori.

În cazul distribuirii acestora, pot fi incidente art. 226 alin. (2¹) C.pen. (violarea vieții private) – în situația în care sunt distribuite materiale cu caracter pornografic produse cu ajutorul tehnologiei deepfake – sau art. 375 C.pen. (ultrajul contra bunelor moravuri) – în cazul expunerii sau distribuirii, în public, a unor astfel de imagini. Astfel, reiese fără putință de tăgadă inutilitatea criminologică a unei astfel de propuneri legislative.

Fenomenul populismului legislativ, susținut de radicalizarea existentă în societate, este o simplă manifestare a tendinței de a răspunde prompt la presiunea mediatică și electorală, evitându-se analiza aprofundată a necesității reale de reglementare.

Această abordare nu doar că nu aduce un plus de valoare justiției penale, ci riscă să creeze inconsistențe legislative sau să incrimineze conduite care nu prezintă o pericolozitate socială relevantă, conducând la încălcarea flagrantă a principiului *ultima ratio*.

¹⁾ Disponibil la adresa https://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=20853.

²⁾ J.V. Roberts, L.J. Stalans, D. Indermaur, M. Hough, Penal Populism and Public Opinion. Lessons from five countries, Oxford University Press, New York, 2003, p. 4.

³⁾ Disponibil la adresa <https://www.cdep.ro/comisii/cultural/pdf2023/rp471.pdf>.

⁴⁾ N.C. Bularda, Manipularea conținutului prin tehnologia deepfake. Răspunderea penală și relația cu infracțiunile de fals informatic, violarea vieții private și înșelăciune, în Penalmente Relevant nr. 1/2023, pp. 68-76, disponibil la adresa <https://www.revista.penalmente.ro/wp-content/uploads/2024/04/nr1-2023-3.pdf>.

În acest context, Proiectul de Lege PL-x nr. 471/2023 ilustrează perfect modul în care inițiativele legislative aparent justificate constituie în fapt simple exemple ale populismului penal, urmărindu-se mai degrabă câștigarea de capital politic decât rezolvarea reală a unor probleme de natură juridică, raționamentul fiind aplicabil *mutatis mutandis* și în cazul incriminării exprese a femicidului.

Populiștii penali oferă prioritate avantajului electoral al unei politici în detrimentul eficacității sale penale⁵⁾.

⁵⁾ J.V. Roberts, L.J. Stalans, D. Indermaur, M. Hough, op. cit., p. 5.